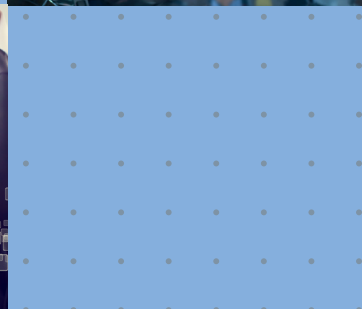

2
0
2
4

№ 4

Muhandislik va Iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy,
innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid
ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari

Muhandislik va Iqtisodiyot

*Elektron nashr,
517 sahifa, noyabr, 2024-yil.*

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

BOSH MUHARRIR:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari doktori, PhD

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor, akademik

Sharipov Kongratbay Avazimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Muhammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor, TDIU kengash kotibi

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dots.nt

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Muhandislik va Iqtisodiyot

Elektron nashr,
517 sahifa, noyabr, 2024-yil.

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil
28-avgustdagi 360/5-son
qarori bilan "Dissertatsiyalar
asosiy ilmiy natijalarini chop
etishga tavsiya etilgan milliy
ilmiy nashrlar ro'yxati"ga
texnika va iqtisodiyot fanlari
bo'yicha "Muhandislik va
iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga
kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

- Toshkent shahridagi G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
- Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
- Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
- Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
- Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
- Toshkent davlat transport universiteti
- Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
- Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
- Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

O'zbekistonda korporativ qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish yo'llari	9
Xalikov Ulug'bek Rustamovich	
Tijorat banklarida majburiyatlar yuzaga kelishi va ularning nazariy asoslari.....	16
Sabirova Nozima Normat qizi	
Kichik biznes subyektlarini toifalarga ajratishda uning iqtisodiy barqarorlik holatini tahlil qilish masalalari.....	22
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
Tijorat banklari filiallari faoliyati samaradorligini baholashni takomillashtirish masalalari	28
Rajabov Behzod Mirshodovich	
Budjet mablag'laridan foydalanish ustidan moliyaviy nazorat tizimini takomillashtirishda budjet tizimi prinsiplarining ahamiyati	37
Isaboyev Bekzod Nurmirezayevich	
Aylanma aktivlardan foydalanish samaradorligini oshirish imkoniyatlari.....	43
Fayziyev Oybek Raximovich	
O'zbekistonda taqsimot jarayonlari samaradorligiga ta'sir qiluvchi omillar o'rtasidagi bog'liqlikni ekonometrik modellashtirish	48
Xajiev Baxtiyor Dushaboevich	
Перспективы развития электронных денег в узбекистане: опыт развивающихся стран и рекомендации	57
Ширинова Шохсанам Собир кизи	
"Mamlakatlarga xos xatarlarni tasniflash tizimi" ning uslubiy asoslari bo'yicha qarashlar	65
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
O'zbekiston oliy ta'lim tizimini rivojlantirishda davlat xaridlari strategiyalarining roli va samaradorligi	69
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
Milliy iqtisodiyot rivojlanishida "yashil" moliyalashtirish dastaklari va vositalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	75
Xoliqov Sarvar Xayitboevich	
Transmission mexanizmi valyuta kanali va savdo balansi o'rtasidagi bog'liqlik	82
Absalamov Akram Tolliboyevich	
Sug'urta faoliyatida axborot jarayonlarini avtomatlashtirishning nazariy asoslari.....	94
Shakirov O'tkirbek Taxirovich	
Kapital bozorini rivojlantirishda qimmatli qog'ozlar bozorining roli va ahamiyati	100
Ibodullayev Abror Axrorovich	
Теоретические основы экологического менеджмента.....	106
Эгамбердиев Комрон	
O'zbekistonda hayot sug'urtasining hozirgi holati, uning tahlili va rivojlantirish istiqbollari.....	110
Hamroyeva Dilso'z Yahyoyevna	
Mintaqa iqtisodiyotidagi tarkibiy o'zgarish jarayonlarining o'ziga xos xususiyatlari	117
Madraximov Kaxramon Egamberganovich	
Aholi omonat turlari va ularning jozibadorligini oshirish yo'llari.....	124
Xakimov Zohid Norbo'tayevich	

Анализ и пути повышения конкурентоспособности медицинских организаций в Узбекистане.....	132
Исломбек Умиров	
O'zbekistonda urbanizatsiyaning yangi bosqichlari va shahar aholisining dinamikasi	139
Djumabaeva Shaira Xalillaevna	
Xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qulay investitsion muhitdan samarali foydalanish yo'llari.....	146
Saribaeva Azadajan Baratbaevna	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy salohiyatni yaxshilash bo'yicha chora tadbirlar.....	153
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
Investisiya muhiti jozibadorligini xalqaro tashkilotlarga institusional uyg'unlashtirish orqali oshirish imkoniyatlari	157
Umirzoqov Jasur Artiqboy o'g'li	
Tijorat banklarida foiz riskini boshqarish amaliyotini takomillashtirish	165
Rashidov Abdulaziz Abdurasul o'g'li	
Iqtisodiy salohiyatni oshirishda transport-logistika tizimining o'rni	174
Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich	
Splayn modellarning gidrogeologik ma'lumotlarni tiklashdagi ahamiyati va ularning samaradorligini baholash.....	179
Zaynidinov H.N., Qobilov S.Sh.	
O'zbekistonda soliqlar islohotlarining samaradorligini ta'minlashning ustuvor vazifalari	190
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich	
Теоретические основы учёта лизинговых операций в узбекистане	195
Турсунов Улугбек Сативолдиевич	
O'zbekiston bank sohasini rivojlantirishda sun'iy intellektning o'rni.....	200
Mohira Mutalova	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga muvofiq ijarani tan olishning o'ziga xos jihatlari	205
Xasanboyev Oxunjon Ximmatjon o'g'li	
Tijorat banklari moliyaviy boshqaruv tizimini tashkiliy mexanizmini takomillashtirish	210
Kadirov Lutfullo Xalimovich	
Mamlakatda kichik tadbirkorlik tarkibiy tuzilmasini takomillashtirish yo'llari	215
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
Turizmda mehmonxona biznesi tahlili va O'zbekistondagi rivojlanish istiqbollari.....	224
Ahmadjon Taniev	
Влияние устойчивых маркетинговых стратегий на рост фермерских хозяйств	231
Назарова Гулрух Умаржоновна	
Теоретические аспекты формирования и использования финансов домохозяйств	237
Рустам Фарманович Оманов	
Davlat boshqaruv tizimida raqamli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan tizimlarning inson resurslariga ta'sirini statistik baholash	242
Xusanova Muxsina Kasimovna	
Korxonalar moliyaviy faoliyatiga kiruvchi hisob obyektlarining tasnifi va tavsifini takomillashtirishning ahamiyati	251
Umarova Sh.	
Aholi turmush darajasi va uni statistik baholashda uy xo'jaliklari tanlanma kuzatuvlarning o'rni	258
Urazbaev Raxmatjon Otajanovich	

Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarida asosiy faoliyat xarajatlarini budjetlashtirishning tashkiliy-uslubiy jihatlari.....	270
Urmanova Umida Xakimdjanoyna	
Tadbirkorlikni yanada rivojlantirish borasida tikuv-trikotaj sanoat mahsulotlarini yaimdagi ulushini oshirish masalalari.....	277
Maqsudov Abdusalom Nuraliyevich	
Современное управление процессами переработки сивушных масел в андижанском биохимическом заводе.....	282
Султанов Илдар Рафкатович	
Oqava suvlarni tozalash jarayoni nazariyasi va amaliyotining hozirgi holati va tahlili	290
Alibekova Mohida Ashurali qizi, Yusupov Azamat Alijonovich	
Samarqand viloyati xizmat ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik rivojlanishini ko'rsatkichlarini prognozlashtirish.....	297
Umirov Islombek Furkatovich, O'razaliyev Elyor Shuxratovich, Jaloliddinov Abubakirxon Rasuljon o'g'li, Mamatkulov Muxiddin Mansurovich	
Sanoat korxonalarida mahsulot sifatini boshqarish mexanizmi konsepsiyalarini ishlab chiqish dolzarbligi.....	307
Orifjonov Nodir G'oyibjon o'g'li, Ibragimov Isroil Usmanovich	
Iste'mol etikasi va iste'mol madaniyatining oziq-ovqat xavfsizligi tizimi barqarorligini ta'minlashdagi roli.....	313
Axmedov Akmal Axmedovich	
Yengil sanoat korxonalari faoliyati va unda boshqaruv mehnatining o'ziga xos xususiyatlari.....	323
Xolmirzaeva Qutlug' Habibaxonim Xamidxon qizi	
Namangan viloyati iqtisodiyotida transport logistikasini rivojlantirish va ekologik samaradorligini ta'minlash yo'llari	328
Tohirjon Olimjonovich Maxmudov	
Hududlar iqtisodiyotining rivojlanishida tadbirkorlikning tutgan o'rni.....	335
Nilufar G'ulomjonovna Maxmudova	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish masalalari	340
Xakimov Umarxon Rustamjon O'g'li	
Kichik sanoat zonalarida tadbirkorlik subyektlari faoliyati samaradorligini oshirish masalalari.....	346
Esanaliev Otabek Yusupjonovich	
Sanoat korxonalarida mahalliy hom – ashyolardan foydalanish strategiyalarini ishlab chiqish va mahsulot eksportini oshirish yo'llari	351
Ibragimov Isroil Usmanovich, Isroilov Xurshidbek Rustambek o'g'li	
Boshqaruvning transformasion rahbarlik uslubi va undan samarali foydalanish masalalari.....	357
Narimonov Nuriddin Narimon o'g'li	
Boshqaruvda zamonaviy uslublardan foydalanish orqali xodimlar faoliyati samaradorligini oshirish yo'nalishlari.	363
Ubaydullayev Lutfullo Xabibullayevich, Narimonov Nuriddin Narimon o'g'li	
Pillani qayta ishlash korxonalarida inqirozga qarshi boshqaruvning zaruriyati.....	370
Xojimatov Ravshanbek Rasuljonoich	
Kichik biznesda "yashil" iqtisodiyotning tutgan o'rni va ahamiyati	375
Alikulov Aziz Adilovch	
O'zbekistonda "Xalqchil IPO" istiqbollari.....	381
Kadirova Umida Ergashevna	

Tog'li hududlarda turizm biznesini rivojlantirish orqali mahalliy aholining turmush darajasini yaxshilash	388
Alimov Abduvakil Komil o'g'li	
Investitsiya jarayonlarining asosiy tarkibiy qismlari va modellari	393
Tuxliyev Bozor Karimovich, Shaymardanov AbrornGafurovich, Kenjaeva Zamira Egamberdievna	
Tut ipak qurti pillalarini chuvishga tayyorlashning takomillashtirilgan texnologiyasi.....	399
Qodirov Ziyodulla Abdumuxtarovich, Zulfiqorov Dostonbek Rustamjon o'g'li, Iminov Baxramali Ikromjanovich	
Трансформация человеческого капитала и системы образования на рынке труда	406
Магруппов Азиз Юлдашевич	
Xalqaro standartlar asosida ishlab chiqarish xarajatlarini hisobga olish	418
Xamidova S.Y.	
Fermer xo'jaliklarida daromad va xarajatlar o'zgarishini er, mehnat va kapital xarajatlar bilan o'zaro bog'liqligining ekonometrik modellari	426
Qodirov Zohidjon Eralievich	
Tijorat banklarini biznes modellaring transformasiya qilish yo'nalishlari	433
Xudayarov Oybek Odilovich	
Искусственный интеллект в решении современных проблем менеджмента в Узбекистане.....	438
Эралиев Алишер Абдухалилович	
Baliqchilik xo'jaliklarini moliyalashtirish manbalari	444
Zoxidov Tohirjon Mirzfar o'g'li	
Предельные теоремы в системе массового обслуживания $m/g/1$ с полумарковским поступлением требований	449
Турсунов Гафур Таирович	
Klasterlar tarkibida tarmoqlararo klasterlarni tashkil etish masalalari.....	456
Sharipova Zulayho Abdirimovna	
Optimizing public expenditure management for sustainable development in uzbekistan.....	461
Muhammad Eid Balbaa	
Lagranjning ikkinchi tur tenglamalarini don quritish qurilmasi mexanizmida qo'llash.....	469
Sobirov Xolxo'ja Abbozovich	
Jahonda va o'zbekiston respublikasida yetishtirilgan don (sholi)ning quritishning usullari tahlili.....	476
Bekkulov Botirali Rahmonqulovich, Qayumov Umidjon Ahmadjonovich, Rahmonqulov Tursunboy Botirali O'g'li	
Деформация изгиба.....	482
Атабаев Камил, Хаджиева Салима Садиковна, Каюмов Умиджон Ахмаджонович	
Hududlarda sanoat sohasini iqtisodiyotda tutgan o'rni va o'ziga xos xususiyatlari	487
Turayev Farhod Samadovich	
Yashil iqtisodiyotning mintaqaviy barqaror rivojlanishni ta'minlashdagi o'rni va ahamiyati.....	497
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
Paligorskit gillarini faollash va o'simlik moylarini tozalashda yuzaga keladigan fizik-kimyoviy jarayonlar	502
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Raxmonova Xolida Qaxorovna	
Pnevmotransport tizimidagi pnevmoquvur tirsak materialini yaxshilash orqali paxta sifatiga ta'sirini o'rganish	508
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	

O'zbekistonda bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning ahamiyati	513
Ismailov Azizbek	

O'ZBEKISTONDA BANDLIKNI TARTIBGA SOLISHDA IJTIMOYIY SHERIKLIKNING AHAMIYATI

ORCID: 0009-0007-8680-7866

Ismailov Azizbek

Alfraganus Universiteti Iqtisodiyot kafedrası Dotsenti (PhD)

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada O'zbekistonda bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning ahamiyati tahlil qilinadi. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida bandlikni ta'minlash va ishsizlikni kamaytirish masalalari davlat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biriga aylangan. Ijtimoiy sheriklik, ya'ni davlat, ish beruvchilar, xodimlar va fuqarolik jamiyatining birgalikdagi harakati orqali bandlikni tartibga solishdagi samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Maqolada bandlikni tartibga solishdagi ijtimoiy sheriklikning nazariy va amaliy jihatlari, uning yutuqlari va mavjud muammolar tahlil etiladi. Tadqiqot metodlari sifatida analitik, taqqoslash va statistik usullar qo'llaniladi. Maqola bandlik siyosatining samaradorligini oshirish uchun ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: bandlik, ijtimoiy sheriklik, O'zbekiston, ishsizlik, davlat siyosati, iqtisodiy rivojlanish, mehnat bozorini tartibga solish, fuqarolik jamiyati.

Abstract: This scientific article analyzes the importance of social partnership in the regulation of employment in Uzbekistan. In the economic development of Uzbekistan, the issues of employment and unemployment reduction have become one of the main directions of state policy. Social partnerships, through the joint action of the state, employers, employees and civil society, play an important role in increasing efficiency in the regulation of employment. The article analyzes the theoretical and practical aspects of social partnership in the regulation of employment, its achievements and existing problems. Analytical, comparative, and statistical methods are used as research methods. The article shows the need to develop social partnerships to improve the effectiveness of employment policies.

Keywords: Employment, Social Partnership, Uzbekistan, unemployment, public policy, economic development, labor market regulation, civil society.

Аннотация: В данной научной статье анализируется важность социального партнерства в регулировании занятости в Узбекистане. В условиях экономического развития Узбекистана вопросы занятости и снижения безработицы стали одним из основных направлений государственной политики. Социальное партнерство, основанное на совместных действиях государства, работодателей, наемных работников и гражданского общества, играет важную роль в повышении эффективности регулирования занятости. В статье анализируются теоретические и практические аспекты социального партнерства в регулировании занятости, его достижения и существующие проблемы. В качестве методов исследования используются аналитические, сравнительные и статистические методы. В статье показана необходимость развития социального партнерства для повышения эффективности политики занятости.

Ключевые слова: занятость, социальное партнерство, Узбекистан, безработица, государственная политика, экономическое развитие, регулирование рынка труда, гражданское общество.

KIRISH

So'nggi yillarda davlat tomonidan amalga oshirilgan islohotlar mehnat bozorini tartibga solish va ishsizlik darajasini kamaytirish bo'yicha bir qancha ijobiy natijalarni keltirib chiqargan. Biroq,

bandlik muammolarini hal etish faqat davlat tomonidan amalga oshiriladigan choralar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Ijtimoiy sheriklik — davlat, ish beruvchilar, xodimlar va fuqarolik jamiyatining oʻzaro hamkorligi — bandlikni taʼminlash va mehnat bozorini barqarorlashtirishda muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy sheriklik mexanizmlarini joriy etish bandlik siyosatining samaradorligini oshirishga yordam beradi, chunki bunday hamkorlikning har bir ishtirokchisi oʻzining imkoniyatlari va resurslarini birlashtirib, muammoning yechimini izlaydi.

Mazkur maqolada Oʻzbekistonda bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning ahamiyati va uning samaradorligi oʻrganiladi. Tadqiqot davomida Oʻzbekistonda bandlik boʻyicha amalga oshirilgan davlat siyosatining ijtimoiy sheriklik bilan integratsiyasi tahlil qilinadi va mavjud muammolarni bartaraf etish yoʻllari koʻrsatiladi.

MAVZU OID ADABIYOTLAR SHARHI

Oʻzbekistonda bandlikni tartibga solish va ijtimoiy sheriklikning ahamiyati haqidagi ilmiy adabiyotlar asosan iqtisodiy, ijtimoiy va huquqiy sohalarga oid boʻlib, davlat siyosati va fuqarolik jamiyatining roli haqida fikrlar ilgari surilgan. Bandlikni taʼminlash masalasi koʻplab ilmiy tadqiqotlarda iqtisodiy oʻsish va ijtimoiy barqarorlik oʻrtasidagi muvozanatni saqlash bilan bogʻliq holda oʻrganilgan (Ismoilov, 2020; Tursunov, 2019). Ijtimoiy sheriklik konsepsiyasi odatda davlatning bandlikni taʼminlashdagi siyosatiga fuqarolik jamiyati va ish beruvchilarni jalb etishning samarali usuli sifatida koʻrib chiqiladi (Karimov, 2018). Shuningdek, Oʻzbekistonda ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish uchun amalga oshirilgan islohotlar va ularning samaradorligi haqidagi tahlillar mavjud (Mirzaev, 2021). Shu bilan birga, bandlik siyosatida ijtimoiy sheriklikni toʻliq amalga oshirishdagi muammolar va toʻsiqlarni oʻrganadigan tadqiqotlar ham mavjud (Abdullayev, 2022).

Tahlil qilingan adabiyotlar Oʻzbekistonda ijtimoiy sheriklikning rivojlanishi va bandlik siyosatining samaradorligini oshirish uchun muhim boʻlgan omillarni aniqlaydi. Ammo ayni paytda bu sohada hali koʻplab muammolar va kamchiliklar mavjud..

TADQIQOT VA METODOLOGIYA

Ushbu maqolada bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning ahamiyatini tahlil qilish uchun bir nechta metodologik yondashuvlar qoʻllaniladi. Tadqiqotning asosiy metodlari quyidagilarni oʻz ichiga oladi: analitik tahlil, taqqoslash metodi, statistik tahlil va kvalitatif tahlil.

Analitik tahlil Oʻzbekistondagi bandlik siyosati va ijtimoiy sheriklik mexanizmlarini oʻrganish, mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal etish yoʻllarini taklif qilishni oʻz ichiga oladi. Ushbu yondashuv muammolarning tub mohiyatini tushunishga va ularni bartaraf etish uchun strategik takliflar ishlab chiqishga yordam beradi.

Statistik tahlil bandlik bozoridagi oʻzgarishlarni va ijtimoiy sheriklikning samaradorligini baholash uchun statistik maʼlumotlardan foydalanishga asoslanadi. Ushbu metod orqali olingan raqamli koʻrsatkichlar bandlik siyosatining hozirgi holatini chuqurroq tushunishga va kelgusidagi islohotlar yoʻnalishini aniqlashga yordam beradi. Kvalitatif tahlil esa ijtimoiy sheriklik va bandlikni tartibga solishdagi muammolarni aniqlash uchun intervyu va soʻrovlar orqali toʻplangan malakali fikrlarni tahlil qilishga yoʻnaltirilgan. Ushbu yondashuv bandlik siyosatining inson omiliga taʼsirini va fuqarolarning real ehtiyojlarini aniqlashda muhim ahamiyatga ega.

TAHLIL VA NATIJALAR

Oʻzbekiston iqtisodiyotining tarkibiy islohotlari va barqaror rivojlanish jarayonida bandlikni taʼminlash dolzarb masalalardan biridir. Ijtimoiy sheriklik ushbu jarayonning samaradorligini oshirishda muhim vosita boʻlib xizmat qiladi. Ushbu tahlilda ijtimoiy sheriklikni bandlikni tartibga solishda qoʻllashning amaliy ahamiyati, uning mexanizmlari va natijalari muhokama qilinadi.

Ijtimoiy sheriklik davlat organlari, nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT) va xususiy sektor oʻrtasida ijtimoiy-iqtisodiy masalalarni hal qilishga yoʻnaltirilgan hamkorlikdir. Bandlik masalasida ijtimoiy sheriklik samarali ishlashining bir qator yoʻnalishlari mavjud. Jumladan, xodimlarni kasbga qayta

tayyorlash va ularning malakasini oshirishda davlat va xususiy sektor o'rtasida tashkil etilgan kasbiy o'quv markazlari orqali mehnat bozorining ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlanadi. Shuningdek, bo'sh ish o'rinlari to'g'risidagi ma'lumotlarni almashish jarayonida bandlikni ta'minlash markazlari va xususiy ish beruvchilar o'rtasida ma'lumot bazalarini integratsiya qilish orqali fuqarolarning ishga joylashish imkoniyatlari oshiriladi. Bundan tashqari, ijtimoiy zaif qatlamlarni bandlik bilan ta'minlashda nogironligi bo'lgan shaxslar, ayollar va yoshlar uchun maxsus ish o'rinlarini yaratishda davlat va NNT hamkorligi katta rol o'ynaydi.

O'zbekiston bandlik tizimida bir qator muammolar mavjud bo'lib, ulardan biri mehnat bozorida talab va taklifning nomutanosibligidir. Mehnatga layoqatli aholining bir qismi talab etilmayotgan mutaxassisliklarga ega ekanligi ushbu muammoning asosiy sababi sifatida ko'riladi. Bundan tashqari, norasman bandlikning yuqori darajasi aholining sezilarli qismining rasmiy ravishda ishga joylashmaganligi bilan bog'liqdir. Hududiy nomutanosibliklar esa qishloq hududlarida ish o'rinlarining yetishmasligi muammosini keltirib chiqaradi. Mazkur muammolarni hal qilishda ijtimoiy sheriklikning afzalliklari namoyon bo'ladi. Xususan, moslashuvchan boshqaruv tizimi davlat organlari va xususiy sektor hamkorligi orqali iqtisodiy o'zgarishlarga tez javob qaytarish imkonini yaratadi. Shuningdek, NNT va xalqaro tashkilotlarning jalb qilinishi bilan yangi texnologiyalar va boshqaruv tizimlari mehnat bozoriga joriy etiladi. Moliyaviy manbalarni ko'paytirish masalasida esa xususiy sektor va donor tashkilotlar tomonidan moliyalashtirilgan loyihalar davlat byudjetiga qo'shimcha yuk bo'lmasdan amalga oshiriladi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatmoqdaki, ijtimoiy sheriklik orqali bir qator sezilarli natijalarga erishilmoqda. Jumladan, bandlik darajasining oshishi davlat va xususiy sektorning birgalikdagi sa'y-harakatlari natijasida yangi ish o'rinlari yaratilishi orqali ta'minlanmoqda. Ishsizlik darajasining pasayishi ijtimoiy zaif qatlamlar uchun mo'ljallangan maxsus dasturlar orqali ularning mehnat bozoriga integratsiyasi bilan bog'liqdir. Ish beruvchi va ishchi o'rtasidagi munosabatlarning yaxshilanishi esa kollektiv shartnomalar orqali mehnat munosabatlarining barqarorligini oshiradi.

Shunday qilib, O'zbekistonning bandlikni tartibga solishdagi ijtimoiy sheriklik amaliyoti davlat, xususiy sektor va NNTning integratsiyalashgan faoliyatini taqozo etadi. Ushbu mexanizm nafaqat bandlik sohasidagi dolzarb muammolarni hal qilishda, balki mehnat bozorini barqaror rivojlantirishda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli, ijtimoiy sheriklikni rivojlantirish va qo'llash mexanizmlarini yanada takomillashtirish mamlakatda bandlik siyosatining samaradorligini oshirishda asosiy yo'nalishlardan biri bo'lib qoladi.

Bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning samaradorligi quyidagi omillar bilan bog'liq:

Davlatning roli: O'zbekistonda davlat tomonidan amalga oshirilgan islohotlar bandlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Biroq, davlatning ijtimoiy sheriklikni rivojlantirishdagi roli mustahkamlanishi lozim.

Ish beruvchilar va fuqarolik jamiyatining roli: Ijtimoiy sheriklikda ish beruvchilar va fuqarolik jamiyatining faol ishtiroki bandlikni oshirishga yordam beradi. Ish beruvchilar uchun foydali shart-sharoitlar yaratish, ularni bandlik dasturlariga jalb qilish muhimdir.

Mehnat bozoridagi muammolar: Ishsizlikni kamaytirish va bandlikni ta'minlashda mavjud muammolar, masalan, malaka oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, mehnatga layoqatli fuqarolarni ishga joylashtirishdagi cheklovlar mavjud.

Tadqiqot natijalari: Statistik ma'lumotlar va tahlilga ko'ra, O'zbekistonda bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning samaradorligi oshgan, ammo ba'zi hududlarda hali ham mavjud muammolarni hal qilish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda bandlikni tartibga solish va ishsizlikni kamaytirish sohasida ijtimoiy sheriklikning roli juda muhimdir. Tadqiqot natijalaridan ko'rinib turibdiki, davlat, ish beruvchilar, xodimlar va fuqarolik jamiyatining o'zaro hamkorligi bandlikni ta'minlashda samaradorlikni oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Bandlik siyosati va mehnat bozorini tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning kengayishi nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki ijtimoiy barqarorlikka ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekistonda ijtimoiy sheriklikning rivojlanishi uchun davlat tomonidan amalga oshirilgan islohotlar, jumladan, bandlikni ta'minlash va ish o'rinlarini yaratish bo'yicha qo'yilgan maqsadlar, umuman ijtimoiy jamiyatni rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Biroq, mavjud muammolarni bartaraf etish uchun hali ko'p ishlar amalga oshirilishi kerak. Ish beruvchilarni va fuqarolik jamiyatini bandlik siyosatiga faol jalb etish zarur. Bu esa, o'z navbatida, mehnat bozorining barqarorligi, ish o'rinlari sifatining yaxshilanishi va aholi daromadlarining oshishi kabi muhim natijalarga olib keladi.

Ijtimoiy sheriklik mexanizmlarini rivojlantirishda, xususan, ish beruvchilar va fuqarolik jamiyatining roli kuchaytirilishi zarur. Bu yo'nalishda davlat tomonidan yanada samarali huquqiy va iqtisodiy shart-sharoitlar yaratish, ish beruvchilarni bandlik dasturlariga jalb etish, malaka oshirish va yangi ish o'rinlarini yaratish bo'yicha strategiyalar ishlab chiqish kerak. Shu bilan birga, davlat va fuqarolik jamiyatining samarali hamkorligi orqali bandlikni ta'minlashdagi barcha muammolarni hal qilish mumkin.

Shu tarzda, O'zbekistonda bandlikni tartibga solishda ijtimoiy sheriklikning ahamiyatini e'tiborga olgan holda, bu sohada amalga oshiriladigan islohotlarning samaradorligini oshirish uchun integratsiyalashgan yondashuvlarni ishlab chiqish zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy sheriklikni kengaytirish orqali O'zbekistonda bandlikni ta'minlash va ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash yo'lida sezilarli yutuqlarga erishish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Ismoilov, F. (2020). O'zbekistonda bandlik siyosati va uning samaradorligi. Tashkent: O'zbekiston davlat nashriyoti.
2. Tursunov, M. (2019). Mehnat bozori va ijtimoiy sheriklik. Toshkent: Fan va texnologiya.
3. Karimov, R. (2018). Ijtimoiy sheriklik va iqtisodiy barqarorlik. Toshkent: O'zbekiston iqtisodiyot akademiyasi.
4. Mirzaev, A. (2021). Bandlikni ta'minlashda davlat va fuqarolik jamiyatining roli. Tashkent: Mehnat va aholini ijtimoiy himoya vazirligi.
5. Дониёров, Ж. «Мехнат бозорини тартибга солишда ижтимоий шерикликнинг ўрни». Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар журналы, - 2022.
6. Ахмедов, Қ. «Ўзбекистонда бандликни таъминлашнинг ҳуқуқий асослари». Иқтисодий тадқиқотлар институти нашрлари, - 2020.
7. Рўзиев, М. «Нодавлат ташкилотлар билан давлат шерикчилиги: бандлик соҳасидаги тажрибалар». Тошкент, - 2021.
8. Abdullayev, O. (2022). O'zbekistonda ijtimoiy sheriklikni rivojlantirishdagi to'siqlar. Toshkent: Ijtimoiy-iqtisodiy tadqiqotlar markazi.

Muhandislik va Iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2024. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

